

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.06.2019, sp. zn. 25 Cdo 1127/2018, ECLI:CZ:NS:2019:25.CDO.1127.2018.1

Číslo: 36/2020

Právní věta:

Za újmu způsobenou únikem splaškové vody z kanalizace odpovídá provozovatel kanalizace (§ 2924 o. z.) bez ohledu na to, že mezi ním a poškozeným neexistoval závazkový právní vztah. Pro objektivní odpovědnost z provozní činnosti je bez významu, že nepříznivý vliv provozu na okolí byl vyvolán pochybením jiného subjektu pověřeného provozovatelem konkrétní technickou činností na kanalizačním řádu. Provozovatel se zproští odpovědnosti (§ 2924 věta druhá o. z.), prokáže-li, že si při provozní činnosti počínal s opatrností, jaká odpovídá dosažené úrovni poznání v daném oboru i obecné zkušenosti (řádný a odborně způsobilý provozovatel).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.06.2019

Spisová značka: 25 Cdo 1127/2018

Číslo rozhodnutí: 36

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: § 2 odst. 5 předpisu č. 274/2001Sb.

§ 237 o. s. ř.

§ 2918 o. z.

§ 2924 o. z.

§ 420a obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti mezitímnímu rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 11. 2017, sp. zn. 22 Co 1305/2017.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se domáhala zaplacení částky 3 317 466 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody, jež jí vznikla v důsledku zatopení jí budovaného výrobního areálu splaškovou vodou uniklou z kanalizace provozované žalovanou.

2. Okresní soud v Českých Budějovicích mezitímním rozsudkem ze dne 19. 4. 2017, č. j. 21 C 113/2015-414, rozhodl, že žaloba je co do základu důvodná s tím, že o výši nároku a o náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto v konečném rozhodnutí. Soud vyšel ze zjištění, že žalobkyně na základě smlouvy o dílo prováděla výstavbu výrobního areálu R. s.r.o. Současně žalovaná, která byla provozovatelem veřejného kanalizačního řádu, budovala prostřednictvím zhotovitele, společnosti M., s.r.o., pod přípojkou areálu R. s. r. o. přeložku kanalizace. Po dešti během dne 27. 5. 2014 byla žalovaná informována pracovníkem žalobkyně, že vytéká voda z revizní šachty. Následně si žalovaná telefonicky tuto skutečnost ověřovala (u pracovníka spolčenosti M., s. r. o., i u pracovníka žalobkyně) a poté, kdy byla ujištěna, že k úniku vody již nedochází, se věcí dále nezabývala. V noci z 27. na 28. 5. 2014 došlo po dalších dešťových srážkách ke vzduť vod v kanalizačním řádu a v důsledku toho k zaplavení výrobního areálu R. s. r. o. splaškovou vodou z přípojky kanalizace. V té době byla mezi účastnicemi uzavřena smlouva o dodávce vody a o odvádění odpadních vod s tím, že plnění bude poskytnuto od 4. 8. 2014. V době vzniku škody nebyl budovaný objekt zkolaudován. Příčinou vzduť vody v kanalizaci bylo nedodržení technologického postupu při provádění přeložky kanalizace společností M., s. r. o. (odváděla vody při srážkách za současného snížení průtoku provizorního odvodu). Soud dospěl k závěru, že žalovaná podle § 2924 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jen „o. z.“), odpovídá za škodu zaplavením vzniklou, neboť v daném místě provozuje vodovodní a kanalizační soustavu za účelem výdělečné činnosti a vzniklá škoda má v této provozní činnosti svůj původ. Přestože kanalizační přípojka nebyla vybavena zařízením proti zpětnému vzduť, spoluodpovědnost žalobkyně neshledal, neboť stavebník, projektant ani žalobkyně nebyli žalovanou písemně upozorněni, že takové nebezpečí hrozí. Své odpovědnosti se žalovaná nezprostila, neboť přestože byla o vytékání vody z revizní šachty informována, nezjistila příčinu a neučinila příslušná opatření, aby vzniku škody předešla.

3. K odvolání žalované Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 9. 11. 2017, č. j. 22 Co 1305/2017-459, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se s jeho právním posouzením. Uzavřel, že žalovaná odpovídá za způsobenou škodu podle § 2924 o. z., neboť výdělečně provozuje zařízení (kanalizační síť) v katastrálním území XY, kde ke škodě došlo, a v příčinné souvislosti s působením tohoto provozu došlo ke vzniku újmy. Žalovaná se odpovědnosti nezprostila, neboť porušila svou povinnost písemně upozornit stavebníka či projektanta vnitřní kanalizace na ohrožení zpětným vzduťm ve stokové síti, a po informaci o vytékání vody z revizní šachty si pouze telefonicky ověřovala situaci, aniž by vynaložila veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby k újmě nedošlo.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 o. s. ř. s tím, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení otázky příčinné souvislosti, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. Namítá, že znaleckým dokazováním bylo jednoznačně prokázáno, že příčinou zpětného vzduť vody v kanalizačním řádu a přípojce bylo nedodržení technologického předpisu při provádění přeložky společností M., s. r. o., která v rozporu s ním převáděla odpadní vody při srážkových činnostech a nijak nereagovala na překročení kapacity provizorního odvodu odpadních vod a nezhájila jejich odčerpávání. V tomto směru odkázala na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 1641/2014](#), [25 Cdo 2429/2007](#) a [25 Cdo 1437/2006](#). Dovolacímu soudu dále předkládá otázku dosud neřešenou, zda je dána odpovědnost provozovatele veřejné kanalizace, není-li v okamžiku vzniku škody mezi ním a poškozeným účinná smlouva o dodávce vody a odvádění odpadních vod a kanalizační přípojka není zkolaudována; a dále otázku, za jakých podmínek lze jednání provozovatele označit jako jednání, při kterém vynaloží veškerou péči, již lze po něm k odvracení škody rozumně požadovat. Dovolatelka namítala, že po obdržení informace o vytékání vody z revizní šachty v areálu

budovaném žalobkyní tuto informaci prověřila a byla ujištěna společností M., s. r. o., i žalobkyní, že již k žádným problémům nedochází, a nezanedbala tak žádnou svou povinnost. Preventivní opatření byl povinen učinit původce škody, společnost M., s. r. o., a žalobkyně, která měla (v té době nezkolaudovanou) přípojku od kanalizačního řádu odpojit. Rovněž zopakovala své předchozí námitky, že obecným odkazem na právní předpisy a normy ČSN ve svých vyjádřeních k projektu splnila svou povinnost a písemně upozornila žalobkyni na možné ohrožení zpětným vzduťím. Navrhla zrušení rozsudků soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

5. Žalobkyně ve vyjádření označila dovolání za nedůvodné s tím, že není podstatné, zda mezi ní a žalovanou byla uzavřena smlouva či zda byla kanalizační přípojka zkolaudována. Soudy v projednávané věci posuzovaly otázku, zda způsobená škoda má svůj původ v provozní činnosti žalované ve vztahu k neurčitému okruhu odběratelů, nikoliv pouze ve vztahu k žalobkyni. V opačném případě by žalovaná mohla odpovídat za škodu pouze osobám, s nimiž má smluvní vztah. Rovněž námitka odklonu od ustálené rozhodovací praxe při posouzení otázky příčinné souvislosti je nedůvodná, když jejím účelem je přenést odpovědnost na subdodavatele žalované. Dovolatelka pak neučinila zdaleka vše, co od ní lze spravedlivě očekávat, neboť nezjistila příčiny vytékání vod z kanalizace ani neučinila příslušná opatření ve vztahu k osobě, kterou si najala k budování přeložky kanalizace. Telefonický způsob řešení celé situace nelze s ohledem na rozsah potencionální škody považovat za adekvátní. Pasivní přístup žalované proto nakonec vedl ke vzduťí vod v kanalizačním řádu a vzniku škody. Rozhodné pak není ani případné nedodržení technologického předpisu společností M., s.r.o., při stavbě přeložky, když stavebníkem byla žalovaná a žalobkyně s touto společností nebyla v žádném smluvním vztahu.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud posoudil dovolání, vzhledem k datu napadeného rozhodnutí, podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 30. 9. 2017 (čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb., dále jen „o. s. ř.“), a jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., a je přípustné (§ 237 o. s. ř.) pro posouzení dosud neřešených otázek, zda provozovatel veřejné kanalizace odpovídá za škodu z provozu poškozenému, s nímž nebyl ve smluvním vztahu a jehož kanalizační přípojka nebyla zkolaudována, zda je dána jeho odpovědnost dle § 2924 o. z., dopustil-li se pochybení, vedoucího ke vzniku škody, subjekt vykonávající činnost pro provozovatele kanalizace, případně zda tato okolnost odůvodňuje postup podle § 2918 o. z., a stanovení podmínek, za nichž provozovatel kanalizace může úspěšně uplatnit liberační důvod uvedený v § 2924 větě druhé o. z. Dovolání pak není přípustné, namítala-li žalovaná, že se odvolací soud při posuzování příčinné souvislosti odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

IV.

Důvodnost dovolání

7. Podle § 2924 o. z. kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k vřdělenné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou, nebo vlivem činnosti na okolí. Povinnosti se zprostí, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.

8. Jak vyplývá z citovaného ustanovení, škodu způsobenou provozem hradí provozovatel bez ohledu na zavinění i na porušení právní povinnosti. Jde tedy o odpovědnost objektivní, avšak vzhledem k zakotvení liberačních důvodů nejde o odpovědnost absolutní. Předpokladem odpovědnosti dle tohoto ustanovení je událost vyvolaná provozem závodu nebo jiného obdobného zařízení (samotnou existencí provozního zařízení, které škodlivě působí na okolí, a to bez ohledu na to, zda zařízení je v

chodu, či nikoliv), vznik újmy a příčinná souvislost mezi nimi. Povinným k náhradě újmy (škůdcem) je provozovatel, tedy ten, kdo vyvíjí provozní činnost výdělečně (za účelem dosažení zisku), v rámci svého závodu (§ 502 o. z.) nebo jiného podobného zařízení. Provozem se rozumí soustavně prováděná činnost právnickou nebo fyzickou osobou, související s předmětem činnosti (zpravidla podnikatelské, obchodní), kterou subjekt vyvíjí za použití určitých organizačních opatření, zejména pokud je provozována továrním způsobem, při němž jsou používány stroje, nástroje, přístroje či technologické postupy, které nemusejí být plně zvladatelné a kontrolovatelné a mohou ze své podstaty mít nepříznivé účinky na okolí nebo osoby, které s nimi přijdou do styku. Újma musí být způsobena buď vlastní provozní činností, tedy samotným využitím technologických postupů, nebo věcí při ní použitou, případně vlivem činnosti na okolí, čímž je míněn nepříznivý dopad technologických postupů navenek (např. únik škodlivin). Na poškozeném je, aby prokázal, že mu vznikla újma (včetně její výše), že škůdce výdělečně provozuje shora popsanou činnost a že mezi existencí (projevy) tohoto provozu a vznikem škody je příčinná souvislost. Prokáže-li poškozený tyto skutečnosti, je dána odpovědnost škůdce (z níž se může případně vyvinut).

9. V projednávané věci bylo mezi účastníky nesporné, že žalovaná, jejímž předmětem podnikání je mimo jiné i provozování vodovodů a kanalizací a úprava a rozvod vody, provozuje ve smyslu § 2 odst. 5 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích (dále jen „zákon o vodovodech a kanalizacích“), za úplatu vodovod a kanalizaci v XY na základě koncesní smlouvy uzavřené s vlastníkem vodovodu a kanalizace. Jedná se o provoz ve smyslu citovaného zákonného ustanovení, neboť souvisí s předmětem činnosti žalované a jsou při něm používána zařízení (např. vodovodní a kanalizační potrubí, zařízení na regulaci průtoku apod.) a technologické postupy. Vytekla-li z kanalizace provozované žalovanou splašková voda, došlo v důsledku jejího provozu k negativnímu vlivu na okolí spočívajícímu v zaplavení objektu rozestavěného žalobkyní, a tím k vzniku škody.

10. Jde-li o náhradu újmy z provozu, vychází nová úprava, i přes rozdíly ve formulaci § 2924 věty první o. z. a § 420a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále též jen „obč. zák.“), z obdobných principů odškodnění, a lze tak i nadále přiměřeně vycházet z dosavadní judikatury, a to i pokud jde o problematiku příčinné souvislosti. Zjišťuje-li se v řízení o náhradu škody, zda škodná událost a poškozenému vzniklá škoda jsou ve vzájemném poměru příčiny a následku, je otázka existence příčinné souvislosti otázkou skutkovou (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2002, sp. zn. [21 Cdo 300/2001](#), Soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. Beck, dále jen „Soubor“, C 1025). Příčinná souvislost se nepředpokládá, nýbrž musí být prokázána, a v tomto směru jde tedy o otázku skutkových zjištění. Právní posouzení příčinné souvislosti spočívá ve stanovení, mezi jakými okolnostmi má být existence vztahu příčiny a následku zjišťována, případně zda a jaké okolnosti jsou způsobitelné tento vztah vyloučit (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2007, sp. zn. [25 Cdo 915/2005](#), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. [25 Cdo 3334/2006](#), Soubor C 5514).

11. O vztah příčinné souvislosti v případě odpovědnosti za provoz se jedná, je-li prokázáno, že konkrétní újma poškozeného byla vyvolána účinky nebo vlivem provozu na okolí nebo věcí při této činnosti použitou. Byla-li by příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost nenastává. V dané věci šlo o zjištění příčinné souvislosti mezi provozováním kanalizace (odváděním splaškové vody) žalovanou a škodou způsobenou únikem splaškové vody z kanalizace do objektu budovaného žalobkyní. Při stanovení, mezi jakými okolnostmi má být existence vztahu příčiny a následku zjišťována, tedy odvolací soud v právním posouzení nepochybil. Při posouzení zjištěného skutkového stavu, jehož správnost nepodléhá dovolacímu přezkumu, tedy vycházel ze správného právního názoru. Námitce dovolatelky, že soud nesprávně právně posoudil vztah příčinné souvislosti, neboť příčinou vzduší vody bylo nedodržení technologického postupu při provádění přeložky společností M., s. r. o., nelze přisvědčit. Okolnost, že nepříznivý vliv provozu na okolí byl vyvolán, a škoda tak způsobena pochybením jiného subjektu, nemá na odpovědnost provozovatele vliv, nicméně může

založit liberační důvod, pokud s ním zákon počítá (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2019, sp. zn. [25 Cdo 5588/2017](#)).

12. Odkaz na dovolatelkou citované judikáty není případný, neboť v rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 1641/2014](#) bylo příčinou vzniku škody (zranění způsobené pádem břemene) nesprávné upevnění vazacích řetězů pracovníkem jiné společnosti než žalovaného, a nikoli jeho provoz. V rozhodnutí sp. zn. [25 Cdo 2429/2007](#) pak Nejvyšší soud dovodil, že zřícení zdi, v důsledku něhož vznikla škoda, nemá původ v provozování projektové činnosti žalovanými, může být ale dána jejich obecná odpovědnost za škodu (§ 420 obč. zák.), v projednávané věci má ale škoda nesporně původ v provozu kanalizace. Konečně pokud žalovaná odkazovala na rozhodnutí sp. zn. [25 Cdo 1437/2006](#), kde Nejvyšší soud řešil situaci, kdy je dáno více příčin, které z časového hlediska působí následně (tzv. řetězec postupně nastupujících příčin a následků), bylo příčinou vzniku škody smluvní ujednání žalobce ohledně leasingu, a nikoli provoz dopravních prostředků, tedy zcela odlišná situace od projednávané věci, kde k řetězení příčin nedošlo. Při posouzení existence příčinné souvislosti mezi újmou vzniklou žalobkyni a provozem žalované se tedy odvolací soud neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a dovolání je, pokud jde o tuto otázku, nepřijatelné.

13. Lze tedy uzavřít, že závěr odvolacího soudu, že žalovaná odpovídá žalobkyni za škodu vzniklou provozem kanalizace, je správný. Odpověď na dovolatelkou položenou otázku, zda může být odpovědnost z provozu veřejné kanalizace vyloučena za situace, kdy v okamžiku vzniku škody nebyla účinná smlouva o dodávce vody a odvádění odpadních vod a kanalizační přípojka nebyla zkolaudována, případně zda tyto okolnosti odůvodňují postup podle § 2918 o. z., je negativní. Jak vyplývá z § 2924 o. z., pro uplatnění nároku na náhradu škody podle tohoto ustanovení není rozhodující, zda mezi poškozeným a tím, kdo mu škodu způsobil, byl závazkový právní vztah, rozhodující je, zda provoz způsobil škodu. Jestliže byl příčinou vzniku škody provoz kanalizace žalovanou, jak je tomu v daném případě, odpovídá jako provozovatel bez ohledu na to, zda byla smlouva o odvádění odpadních vod účinná, či nikoli, neboť i kdyby smlouva účinná byla, nic by to nezměnilo na skutečnosti, že škoda byla vyvolána provozem kanalizace.

14. Ani okolnost, že objekt, do něhož vytekla voda z kanalizace provozované žalovanou, byl rozestavěn a nebyl zkolaudován, na její odpovědnosti nic nemění. Připojení rozestavěného objektu na kanalizaci bylo povoleno a dle povolení (projektu) provedeno, avšak nebylo používáno (v místě budoucí zdravotní instalace bylo uzavřeno zátkou, která byla při škodné události vzdušným vzduchem vyražena, a právě tudy došlo k zaplavení objektu). Tuto okolnost, stejně jako to, že v době vzniku škody nebyla kanalizační přípojka v objektu osazena toaletní mísou, nelze považovat za okolnosti, jež lze přičítat poškozené ve smyslu § 2918 o. z., neboť při řádném provozu kanalizace nemůže docházet k vzdušnému splaškové vody natolik, aby vyvěrala ze sanitárního vybavení objektů připojených na kanalizaci. Pokud jde o spoluúčast žalobkyně na vzniklé škodě, z výsledků řízení vyplývá, že žalovaná ve svých vyjádřeních ke stavbě realizované žalobkyní, stavebníka ani projektanta na ohrožení výrobního areálu vzdušnou vodou výslovně neupozornila, když pouhý odkaz na povinnost dodržovat technické podmínky žalované a příslušné zákony a normy nelze považovat za splnění požadavku písemného upozornění stavebníka na ohrožení zpětným vzdušným, jež jí ukládá § 12 odst. 1 zákona o vodovodech a kanalizacích, § 19 odst. 2 vyhlášky č. 428/2001 Sb. a bod 10.5 ČSN 75 6101.

15. Jako dosud neřešenou otázku předkládá dovolatelka dále výklad podmínek, za nichž lze úspěšně uplatnit liberační důvod uvedený v druhé větě § 2924 o. z., tedy vynaložení veškeré péče, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo. Jak plyne z důvodové zprávy (Eliáš, 2012, s. 1034), výrazem „rozumně požadovat“ je vyjádřeno, že se nemají na mysli jen povinnosti ujednané ve smlouvě nebo stanovené právními předpisy, ale vše, co se v daném ohledu jeví s ohledem na povahu provozu jako racionální, tedy nikoliv všech myslitelných opatření, která jsou sice proveditelná, ale kladla by na něj přepjaté požadavky. Provozovatel se zproští odpovědnosti, prokáže-li, že si při provozování počínal s opatrností, jaká odpovídá dosažené úrovni poznání v daném oboru i obecně

zkušenosti (řádný a odborně způsobilý provozovatel).

16. Druhá věta § 2924 o. z. patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, tj. k normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem, a která tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Dovolací soud pak může úvahu odvolacího soudu o tom, v jakém rozsahu se škůdce zprostil odpovědnosti za škodu, přezkoumat pouze v případě její zjevné nepřiměřenosti (k aplikaci právních norem s relativně neurčitou hypotézou srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2009, sp. zn. [22 Cdo 1618/2007](#), nebo ze dne 21. 10. 2008, sp. zn. [21 Cdo 4059/2007](#)).

17. Lze se ztotožnit se závěrem odvolacího soudu, že žalovaná si jako řádný a odborně způsobilý provozovatel nepočínala. Na upozornění pracovníka žalobkyně, že po předchozím dešti vytéká voda z revizní šachty, adekvátně nereagovala, když nezjišťovala příčinu, a to zvláště za situace, kdy v daném úseku žalovaná (prostřednictvím zhotovitele společnosti M., s. r. o.) prováděla výstavbu přeložky a současně byly předpovíhány další srážky. Postup žalované tak nelze považovat za vynaložení veškeré péče, kterou lze rozumně požadovat, neboť při zjištění příčin mohla učinit příslušná, dle odborníků jednoduchá opatření, aby ke vzniku škody nedošlo.

18. S ohledem na výše uvedené je právní závěr odvolacího soudu, že žalovaná je v plném rozsahu povinna nahradit škodu vzniklou žalobkyni, a této povinnosti se ve smyslu § 2924 věty druhé o. z. nezprostita, správný. Proto Nejvyšší soud dovolání žalované jako nedůvodné podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.